

Berekraftig massehandtering i plan

Forureiningsveka tysdag 13. desember 2022 kl. 09:45-10:05

Helle Holte Bruland

Nicolas J. I. Rodriguez

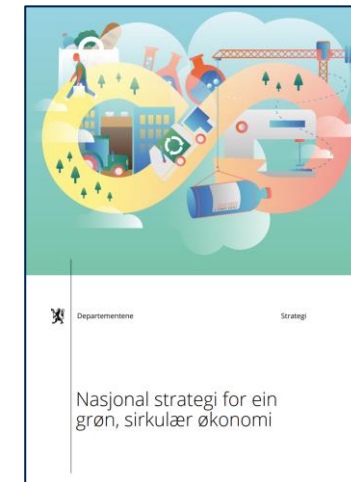
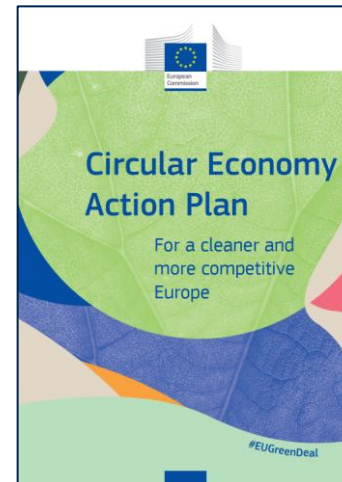
Statsforvaltaren i Vestland

12.12.2022

Berekraftig massehandtering i plan (i)

- **Berekraftig massehandtering?**
- **Sirkulær økonomi:** «Mer effektiv bruk av ressurser reduserer klimagassutslipp, bremser tapet av naturmangfold, reduserer forurensningsbelastningen og bidrar til nye grønne arbeidsplasser og forretningsmodeller. Omstilling til sirkulær økonomi er en nødvendig del av omstillingen til et lavutslippssamfunn, og for å nå FNs bærekraftsmål». (Miljødirektoratet)
- Meld. St. 45 (2016-2017) «**Avfall som ressurs – avfallspolitikk og sirkulær økonomi**»
- «**Nasjonal strategi for ein grøn, sirkulær økonomi**» (16.06.2021)
«Ei meir ressurseffektiv handtering av overskotsmassar vil kunne redusere behovet for nytt mineralsk byggeråstoff, redusere behovet for areal til deponering av massar, betre logistikken og reduserer transport, klimagassutslipp og kostnadene ved mange infrastrukturprosjekt»

Statsforvaltaren i Vestland

12.12.2022

Berekraftig massehandtering i plan (ii)

- «Nasjonale forventningar til regional og kommunal planlegging»
- ✓ «Fylkeskommunane og kommunane **legg FNs berekraftsmål til grunn for samfunns- og arealplanlegginga**».
- ✓ Berekraftig massehandtering er ei viktig inngang til ein sirkulær økonomi og gjennomføring av FNs berekraftsmål.
- ✓ *Uttak av byggjeråstoff (pukk, grus, sand) til byggje og anleggspåremål med korte transportavstandar og reduserte klimagassutslepp er viktig. God arealplanlegging kan medverke til det. I tillegg er det viktig å gjenvinne mineralske massar av god kvalitet som byggjeråstoff, der det er mogleg. Det kan redusere presset på bynære grus- og pukkressursar og behovet for massetransport. **Ei heilskapleg vurdering av massehandtering i plansamanheng kan vere eit nyttig verkemiddel for å avklare dette.***

Statsforvaltaren i Vestland

12.12.2022

Berekraftig massehandtering i plan (iii)

- **Plan- og bygningsloven (pbl.) § 1-1**

- ✓ Lova skal – som kjent - «fremme bærekraftig utvikling»
- ✓ «vedtak om bruk og vern av ressurser»
- ✓ Planlegging og vedtak skal sikre «medvirkning» og «samordning».
- ✓ Skal leggjast vekt på langsiktige løysingar, og konsekvensar for «miljø og samfunn» skal skildrast.

- Forureiningsloven § 2 nr. 2

- Pbl. §§ 21-2 og 21-5

- Pbl. §§ 11-8 og 12-3

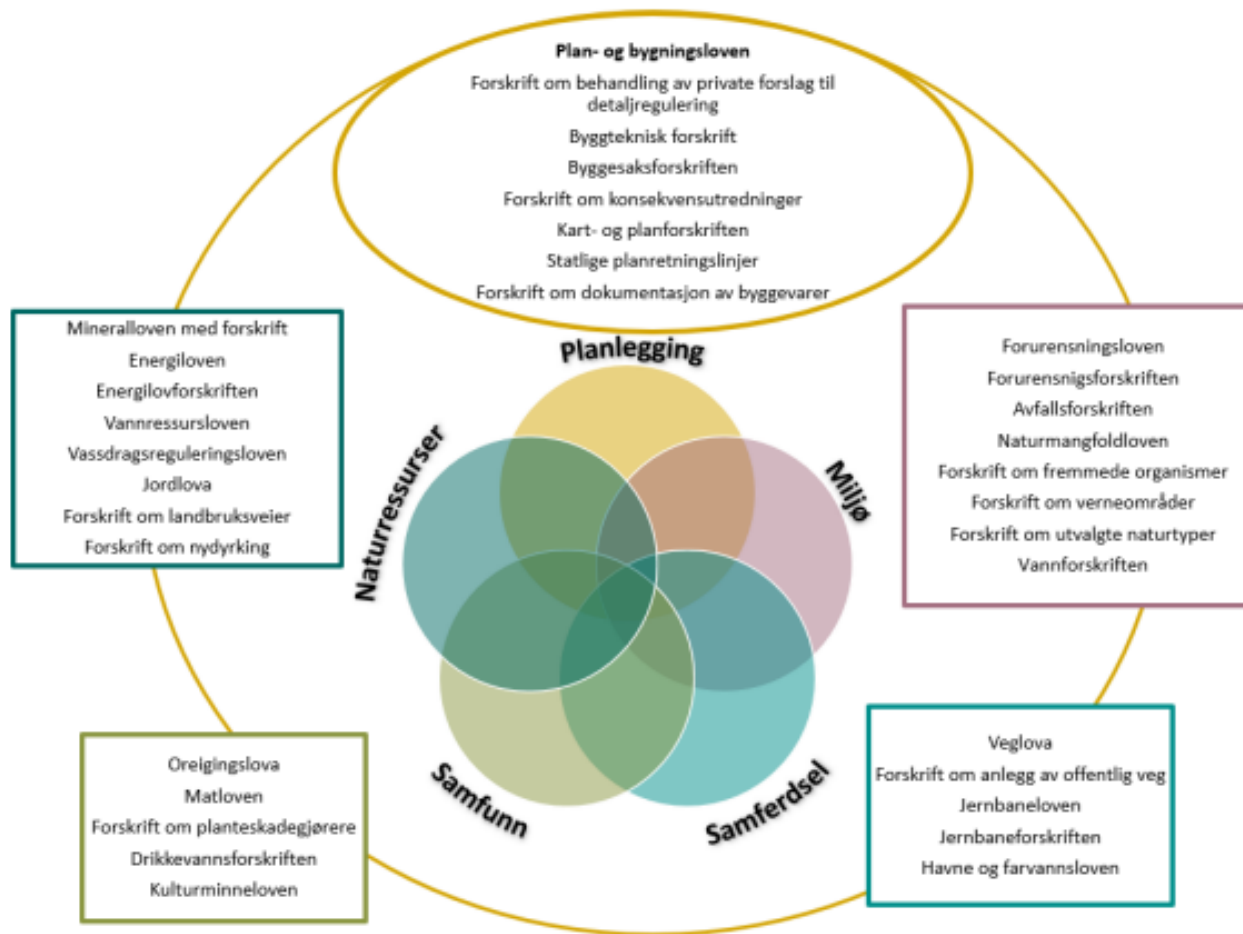
- «Reine massar» («Naturlege jord- og steinmassar som ikkje er foureina over normverdien (forureiningsforskrifta kap 2, vedlegg 1) eller inneheld

framande skadelege artar») så er det avfallspyramiden/ ressurspyramiden

- Foureina masser utløys særskilde problemstillingar, td. handtering av syredannande bergartar

Statsforvaltaren i Vestland

«Plan- og bygningsloven skal bidra til å samordne statlige, regionale og kommunale oppgaver og gi grunnlag for vedtak om bruk og vern av ressurser» (Kjelde: M-2074).

Statsforvaltaren i Vestland

- «Det finnes få mottak for overskuddsmasser som er godkjent etter alle relevante regelverk. Dette skyldes både at det er vanskelig å finne egnet areal og at det er få aktører som driver slike mottak. Det mangler kunnskap og kompetanse om hvordan og i hvilket omfang anlegg for slike masser bør etableres og driftes, og hvordan overskuddsmassene kan håndteres på en god og bærekraftig måte.» (M-2074).
- Arealrekneskap
- KU-krav ved avsetting av nye lokaliteter. Sikre miljø-, natur- og folkehelseomsyn.
- Finne eigna lokaliteter.
- Involvering og samarbeid mellom aktørar og myndigheiter
- Oversyn, informasjon og kvalitet (massene)
- Stille krav til massehåndtering i kommunal sakshandsaming

Berekraftig massehandtering i plan (iv)

- **Kommunane i Vestland fylke har i liten grad tatt høgde for dette i eksisterande samfunnsdel og i arealdelen til kommuneplanen.**
- **Nokre få kommunar har krav i KPA om dokumentasjon av massebalanse i reguleringsplanar**
- **Nokre få kommunar har utvikla ei tilnærming i føresegner og arealstrategiar i samfunnsdelen**
- **Alle kommunar – uansett størrelse – har eit stort potensial for å ha ei tilnærming til dette feltet i plan.**
- **Alle kommunar har eit stort potensial for å sjå dette i lys av FNs berekraftsmål og nytte plan som eit verkemiddel for ein sirkulær økonomi og berekraftig massehandtering.**
- **Det må i tillegg vurderast nærare om ein regional plan til temafeltet kan vere føremålstenleg.**

Massehandtering i plan?

Kommunal planstrategi

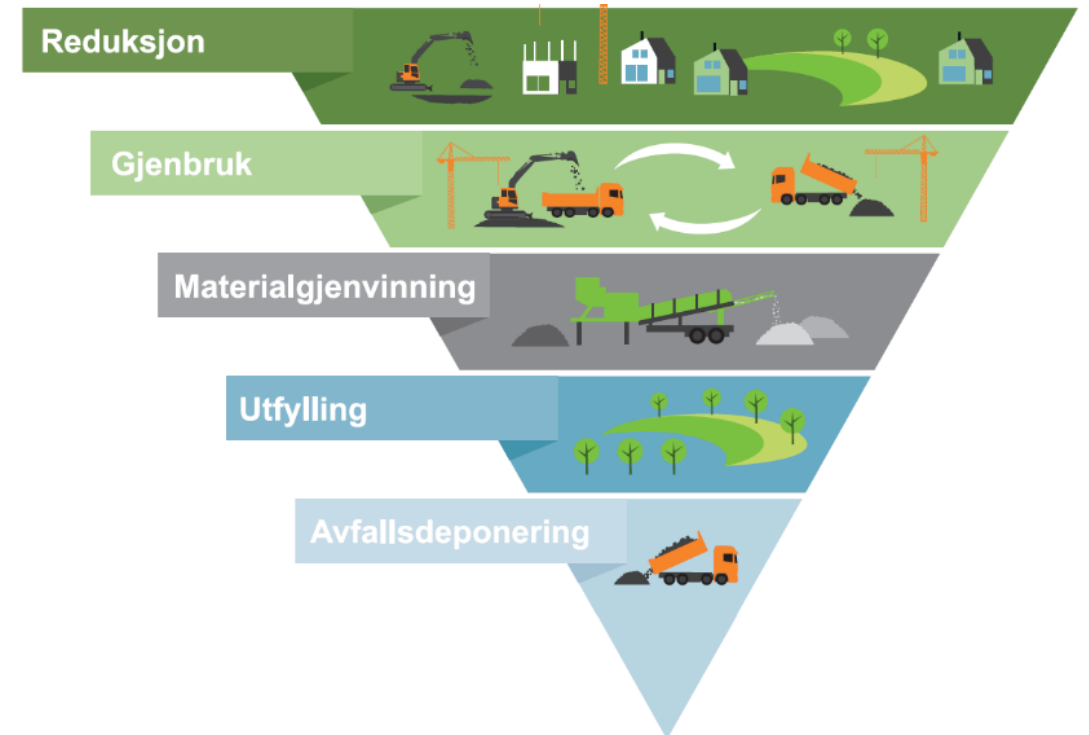
Samfunnsdelen av kommuneplanen

Arealdelen av kommuneplanen

Reguleringsplanar

Nasjonale forventninger: Heilskapleg og føreseieleg vurdering av **massehandtering i plansamanheng** kan vere eit nyttig verkemiddel.

Planstrategi

Her skal utviklingstrekk drøftast og kommunane skal ta stilling til om kommuneplanen skal reviderast, heilt eller delvis.

Stikkord: oversikt, prioritering, forankring

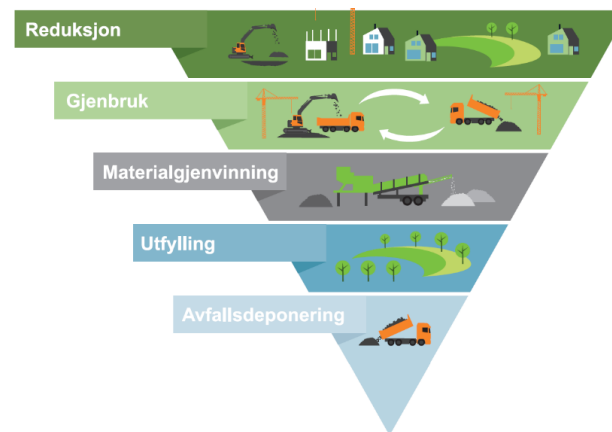
- Erfaringar med dagens plan (eksempelvis som styringsverktøy for masseforvaltning) kan inngå i vurderingsgrunnlaget for om kommuneplanen skal reviderast.
- Utfordringar og utviklingstrekk (inkl. ev. ulovleg massehandtering) knytt til arealutvikling og masseforvaltning kan beskrivast
- Har kommunen vurdert behovet for / nytten av eventuelt interkommunalt samarbeid kring massehandtering?

Samfunnsdelen

Kommunen sin overordna, strategiske plan for samfunnsutviklinga. KPS skal ta opp i seg de lange linene og vise kommunen sine prioriteringar.

Stikkord: kunnskap, kommunikasjon og arealstrategiar

- Har kommunen oversikt over massehandtering i **kunnskapsgrunnlaget** (i forhold til avfallspyramiden)? Evt. utgreiingsbehov. Langsiktige utfordringar innafor massehandtering kan beskrivast
- Har kommunen vurdert om de har gode nok føringar og rutinar for korleis ein handterer massar i reguleringsplan og byggesak i gjeldande kommuneplan?
- **Arealstrategier** gir grunnlag for prioriteringar av betydning for massehandtering i arealdelen

Arealdelen av kommuneplanen

Det er særleg viktig at massehandtering som tema vert løfta fram i arbeidet med arealdelen.

Her kan kommunen legge premiss og arealavklaringar for å sikre tilgang til byggeråstoff, legge til rette for økt attvinning, redusere masseoverskot, transport og arealinngrep.

Stikkord: kunnskap, informasjon og føringar for innspel og utgreiingar

Planprogram:

- Det bør gå fram av planprogrammet korleis temaet massehandtering er vurdert og korleis temaet skal vurderast vidare i planarbeidet (KU / innspel).
- Har kommunen gjort vurderingar av noverande og framtidig behov for areal til handtering, lagring og disponering av massar? (Massebehandlingsanlegg?)
- Legg kommunen opp til plangrep for å redusere overskuddsmasse eller oppnå massebalanse igjennom planen?

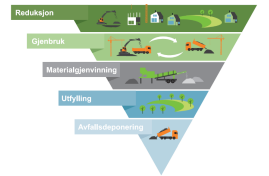

Høring av planframlegg:

- Er kunnskapsgrunnlaget tilstrekkeleg?
- Har kommunen sikra gode nok føringar for korleis ein handterer massar direkte opp mot arealdelen, og i reguleringsplan og byggesak?
- Er det avklart område for masseuttak, mellomlager, anlegg for sortering og gjenvinning, og deponering, både eksisterande og nye?
- Stiller kommunen krav til rapportering/masserekneskap i reguleringsplan/byggesak?

- Kommuniserer kommunen **klare krav, råd og rettleiing** i planomtalen kring massehandtering, lovverk og sakshandsaming i eigen kommune? Samarbeid med aktørane er viktig.

- **Avfallspyramiden:** Er overordna prinsipp for massehandtering i tråd med avfallspyramiden vurdert?

- **Masserekneskap:** Er overskot og behov for massar i regionen/kommunen kartlagt/vurdert?
- **Miljøkonsekvensar:** Er følgjer av massehandtering og massetransport på forureining, naturmangfald og klima og tiltak for å redusere dette vurdert?
- Vi anbefaler at kommunen inkluderer krav om **massehandteringsplan** i reguleringsplanar av ein viss storleik

Reguleringsplaner

Her skal massehandtering vere avklart.

Planinitiativ:

- Her bør potensielle konsekvensar for massehandtering, særlovverk og sektorlover vere vurdert og drøfta. **Massehandtering i tråd med avfallspyramiden** bør vere eit viktig punkt i oppstartsmøte på reguleringsplanar.
- Er planområdet tilstrekkeleg avgrensa for å sikre god massehandtering?

Massehandteringsplan: Dersom planen fører til stort overskot/underskot/omdisponering av massar bør det utarbeidast ein massehandteringsplan som del av planen. Denne skal vera i tråd med avfallspyramiden.

Høring av planframlegg:

Planomtalen skal gjere greie for koplingane mot nasjonale, regionale og lokale omsyn og føringar i naudsynt grad:

- FNs berekraftsmål og nasjonale forventningar
  - Reduksjon av transport/transportavstander skal vere eit tema
- Er massehandtering vurdert og omtalt i planen?
  - Er det gjort avklaringar av om tiltaka krev løyve etter anna lovverk?
  - Korleis er ev. krav kring massehandtering i KPA, KPS og planstrategi svart ut i planen?
  - Er det sett detaljerte føringar kring massehandtering i føresegnene?

Massehandteringsplan

- Utarbeidast som del av reguleringsplanen (ikkje tilstrekkeleg å stille krav om dette ved byggesak)
- Kan ha store verknadar for utforming av planframlegget og gjennomføring

Bør innehalde:

- Masseoversikt fordelt på massetyper, volumer, tid og sted
- Beskrivelse av hva massetypane brukes til, hvor og hvordan.
- Beskrivelse av hvilke behov det er for prosessering av massene, inkl. metoder, arealbehov og omfang
- Beskrivelse av behov for mellomlagring, inkl. plassering, arealbehov og omfang.
- Vurdering av om det er andre tilgrensende prosjekter
- Beskrivelse av masseflytting og logistikken for denne (faseplaner)
- Økonomiske, klima- og ressursmessige vurderinger av den foreslåtte massehandteringen